

BUITEN

24^E JAARGANG N^O. 27

ZATERDAG 5 JULI 1930

Foto Aug. F. W. Vogt

KASTEEL ZUILENSTEIN

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

HET ZEGEL VAN CONFUCIUS, DOOR MAX SURIENT (2)	BLZ. 314
FOTOWEDSTRIJD.	BLZ. 315
LEERSUM (GEÏLL.), DOOR H.	BLZ. 316—318
DE VIervoeters van Casa Canis (GEÏLL.), DOOR MATTY VIGELIUS	BLZ. 318—319
HALL IN WURTTEMBERG (GEÏLL.), DOOR L. W. THEODOOR	BLZ. 319—321
VERHALEN UIT HET OUDE DORP, DOOR J. L. A. KREMER	BLZ. 321
BAALBEK (GEÏLL.), DOOR DR. C. DE MAREES VAN SWINDEREN	BLZ. 321—323
DE DOOLHOF DER DWAASHEID, DOOR RALPH SPRINGER (33)	BLZ. 323
NOORSCHER BLOEMENWEELE (ILL.)	BLZ. 324

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam, stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's.

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

Het zegel van Confucius

2)

DOOR MAX SURIENT

STERNBERG, als jouw Richard Macpherson mijn Dick Macpherson is, was ik niet de eenige overlevende, want mijn Dick Macpherson was in Lang Tun” zei hij. „De Hemel zij mij genadig — ik kan het niet gelooven; maar als hij dezelfde is en als die vijftienjarige Jongen zijn zoon is, moet er nog één geredde zijn geweest — een vrouw”.

„De Hemel gave het!” riep Sternberg uit. „Ik weet maar heel weinig en toch ruim genoeg van de bijzonderheden van deze tragedie, Oom Charley. Een van mijn voorgangers heeft er een onderzoek naar ingesteld en toen ik onlangs in de archieven snuffelde, heb ik daarin een copie gevonden van zijn vertrouwelijk rapport aan den Minister van Buitenlandse Zaken. Ik ben er maar doorheen gevlogen, want ik vreesde dat, als ik het heelemaal zou lezen, ik mijn revolvers zou pakken en amok zou gaan maken in de Chineesche stad; maar ik heb genoeg gezien om te hopen, dat gij gelijk hebt — dat ten minste één vrouw gespaard is gebleven”.

„Noem niemand gelukkig voor zijn dood”, zei Winton ernstig. „De dood — zelfs in zijn pijnlijksten vorm — is niet het ergste, dat een man kan overkomen; en wat een vrouw betreft —”. Hij zweeg plotseling en langen tijd zaten de beide mannen stil in het maanlicht, Winton blijkbaar verdiept in bittere herinneringen, Sternberg verteerd door nieuwsgierigheid, maar te kiesch om te vragen naar dingen die den ander pijn deden. Het was Winton, die het eerst de stilte verbrak en er klonk een vreemde teederheid in zijn stem.

„Zelfs nu, na vijftien jaren, kan ik het niet van mij verkrijgen te spreken over de laatste dagen van Lang Tun en het zou trouwens ook tot niets dienen”, zei hij ten slotte. „Ik was er eerst heel kort vóór het gebeurde — het voorwendsel: zaken met de kleine factory; de werkelijke reden: een meisje in de missie waarom ik die vreeselijke reis van de kust naar het binnenland maakte. Denk nu niet, dat ik een oude gek was, Sternberg; bedenk, dat het vijftien jaar geleden is en

dat elk van die jaren voor mij dubbel gewogen heeft. Ik was teruggekomen van een zakenreis naar Amerika en ik dacht erover mijn zaken hier af te wikkelen en voor goed terug te gaan en wij waren medereizigers op de oude China van St. Francisco naar Honkong.

„Haar naam doet er niet toe en stel je haar ook niet voor als een der vrouwen, die je tegenwoordig hier ziet. Lang Tun en de vele kleinere tragedies hebben ze ten slotte bij ons en de vele kleinere tragedies hebben ze ten slotte bij ons eenig verstand geleerd en ze sturen niet meer zulke onnoozele zieltjes hierheen als offers voor de heidenen, als ze toen deden. Zij was een jong meisje uit een dorp ergens in New England en had ongeveer zooveel begrip van het leven, dat haar hier wachtte, als wereldwijsheid om zich te bewegen te midden der zonderlinge menigte, die de kajuit-passagiers van de oude China uitmaakte; zij was natuurlijk aan de zorg van den kapitein toevertrouwd; maar dat was het schip ook en gij kunt u denken aan wie hij het eerst dacht. Macpherson was ook een der passagiers en ofschoon alle mannen aan boord verliefd op haar waren vóór de lange reis was geëindigd, kon men al gauw bemerken, dat geen der anderen een kans had; hij was de eenige aan wien zij dacht.

De man was een raadsel voor ons; als wij 's avonds in de rooksalon bij elkaar zaten, kon hij goed meepraten en bleek hij heel wat van de wereld te hebben gezien; maar hij sprak nooit van zijn tehuis of zijn familie en we waren zelfs geen van allen zeker van zijn nationaliteit. Zijn Engelsch was onberispelijk en Desieux, de Fransche consul te Kobe, vertelde me, dat hij Parijsch Fransch sprak. Maar ik ben er zeker van dat hij geen Amerikaan was, niettegenstaande de jongen zich aan je rechtspraak heeft onderworpen”.

„Dat wil zeggen”, zei Sternberg, „hij heeft er zich niet tegen verzet; meer niet. Maar dat daargelaten. Gaat u voort, Oom Charley”.

„Van dit gedeelte van het verhaal, is niet veel meer te vertellen”, vervolgde Winton. „Het is nu nog niet gemakkelijk om naar Lang Tun te komen; vijftien jaar geleden was die reis een beproeving en het meisje moest langer dan een maand in Hongkong wachten voor er gelegenheid was haar onder veilig escorte erheen te sturen. Macpherson bleef daar ook en nam zijn intrek in de club, waar een der leden hem had laten voorhangen; maar voorzoover ik weet, werd nooit iemand meer van hem gewaar dan wij op de boot. Ik weet toevallig, dat de Hongkong-missionarissen heel blij waren toen het zoo ver was, dat ze haar konden wegsturen, want ze waren er heelemaal niet mee ingenomen, dat zij zoo vaak in Macpherson's gezelschap verkeerde.

Blijkbaar hadden haar ervaring op de boot en de maand, die zij in het cosmopolitische leven van Hongkong had doorgebracht haar de oogen geöpend en haar een brederen kijk op het leven gegeven en ze leek niet meer zoo heelemaal vreemd tegenover de wereld te staan, noch zoo er op belust om haar jong leven aan de bekeering onzer gele broeders te wijden, als toen ze haar geboortedorp verliet. Ik denk, dat ze bang waren, dat ze haar baantje zou opgeven voor de vleeschpotten van Egypte en toen ik haar afscheid zag nemen van Macpherson, begreep ik, dat zij dit gevaar nog maar juist ontsnapt waren. Ik was daar niet bepaald blij om, ofschoon ik sinds onze landing vaak met hem in aanraking was gekomen en sympathie voor hem had opgevat. En toen, een week na haar vertrek, wist ik niet of ik blij moest zijn, dat ze weg was en hem achtergelaten had, of spijt moest hebben, dat ze haar zendingswerk er niet aan gegeven had en hier was gebleven om hem op het rechte pad te houden”.

Winton zweeg en Sternberg keek ongeduldig naar hem toen hij, heel langzaam, een andere sigaar op stak en de sterke, scherpe geur inademde.

„De drank?” vroeg hij, zooals een souffleur een vergeten wachtwoord zou aangeven.

„Neen, niet meer dan de meeste nieuw-aangekomenen in een Hongkong-club verwerken”, antwoordde Winton langzaam. „Je weet dat er zeven-en-vijftig verschillende wegen zijn, die een man kan volgen om hier in de Oost naar den bliksem te gaan. Voor zoover ik weet, is Macpherson nooit verder gegaan dan eenige aarzelende stappen op enkele dier veelbetreden paden; maar toch scheen hij even snel naar het-wat-betrekking op hem had telkens weer overdacht — kan ik geen enkel bepaald feit opnoemen, want alles wat hij gedaan heeft, deed hij waar wij niet bij waren. Hij placht dagen achtereen op hoogst geheimzinnige wijze te verdwijnen

en als hij weer terugkwam, zag hij eruit als iemand, die heel wat had meegemaakt, maar ik ben er zeker van, dat hij niet aan den drank was geweest.

„In den beginne vermoedde ik opium; maar ik kon geen enkele dier symptomen bespeuren die wij hier leeren om naar uit te zien. Nooit hoorde je iets van die praatjes of zag men die nauw verholten, minachtende familiariteit van de zijde der Chineesche club-bedienden, die op onmiskenbare wijze verraden, dat een vreemdeling „Chinees” is geworden — wat zoowat het ergste is, dat een blanke kan overkomen — ofschoon hij zeer zeker de eigenaardigste en meest verscheiden collectie Chineesche kennissen had verzameld, die ik ooit een nieuweling in zoo'n korten tijd bijeen had zien krijgen. Hij scheen zoowat iederen rivier-piraat, fan-tan dobbelaar¹⁾ en opiumsmokkelaar in de Chineezestad minstens van aanzien te kennen en tezelfder tijd was hij persona-grata bij al de vette bonzen²⁾ van de tempels.

Ik kan je niet zeggen, wat het was; de verandering was niet te omschrijven, maar het was geen verandering ten goede en ik kon hem nauwelijks herkennen als denzelfden man, dien ik zes weken te voren met het meisje had zien rijden. Als hij in de club terug kwam na zijn geheimzinnige afwezigheid, leek hij altijd enigszins versuft en deed hij een tijd lang alsof hij in een voor hem vreemde en ongewone omgeving verkeerde; maar dat ging spoedig over en dan was hij weer door en door gewoon en Europeesch. Wij waren niet meer dan toevallige reisgenooten geweest en het ging mij niet aan wat hij deed; maar toch deed het mij veel leed voor dat meisje in het eenzame zendelingen-station — zoo erg, dat ik geen oogenblik aarzelde toen haar roep om hulp mij bereikte”.

Winton brak een oogenblik zijn verhaal af en keek peinzend uit over de rivier en Sternberg wachtte geduldig. Hij wist, dat Winton zijn verhaal zou vervolgen als hij den tijd gekomen achtte — dat hij bij zichzelf overlegde hoe veel hij het recht had te vertellen.

„Het was een meelijwekkende roep” vervolgde hij, blijkbaar overtuigd, dat Sternberg een veilige vertrouweling was. „Hij was tien dagen onderweg geweest, niettegenstaande de brenger blijkbaar snel gereisd had; en toen hij zijn tasch opende om het voor mij bestemde briefje er uit te halen, zag ik, dat hij nog een brief bij zich had voor Macpherson. Aan mij schreef zij, dat zij dringend hulp noodig had, dat zij geprobeerd had Macpherson bericht te zenden, maar geen antwoord had gekregen op de drie boodschappen, die zij hem gestuurd had. Er was niets, dat wees op wantrouwen in hem; ze vreesde slechts, dat hij gestorven kon zijn, of te ziek om bij haar te komen. Zij smeekte mij hem te vinden als hij in leven was, om zelf bij haar te komen, als hij dood was.

„Welnu, juist dien zelfden dag was Macpherson op zijn gewone geheimzinnige manier verdwenen uit het gezicht van Europeesch Hongkong en niemand wist waar hij was, of wanneer hij zou terugkomen. Ik bracht den ganschen avond door met hem te zoeken, doch vergeefs. En zoo vertrok ik bij het aanbreken van den dag naar Lang Tun, zonder iemand het doel van mijn reis te vertellen. Vergeet niet, Sternberg, dat ik toen vijftien jaar jonger was volgens de gewone tijdrekening en een heele boel jonger wat betreft mijn levenskracht”.

„Als u duizend jaar oud wordt, zult u nog niet te oud zijn om op een noodsignaal te reageeren, Oom Charley. Ik heb dingen van u gehoord, wat gij gedaan hebt voor de Kenningtons, hoe gij leven en fortuin in de waagschaal hebt gesteld voor —”.

„Je moet in China nooit alles gelooven wat je hoort en maar tien procent van wat je ziet”, weerde Winton af. „In ieder geval, had geen man, die dien naam waard was, haar smeekbede onbeantwoord kunnen laten. Ik liet haar briefje voor Macpherson bij mijn comprador achter om het hem ter hand te stellen zoodra hij boven water kwam; maar ik had het gevoel dat haar vrees gegrond was — dat hij erger dan dood was voor haar.

„Laat ik je zeggen, dat de reis vreeselijk was. Ik kende het land grondig en ik gaf geld uit als een dronken matroos en ik deed het in een week, waardoor ik het record van de inlandsche boodschappers met drie dagen verbeterde. Je weet wat Lang Tun was voor het drama — een ommuurde Chineesche stad met ongeveer een half miljoen inwoners en een half dozijn

kooplui, die daar zaken deden tegen de verdragen in, door middel van een flink percentage van de winst voor den onderkoning. Er had nooit een spoor van vreemdelingenhaat bestaan en de zendelingen hadden verzuimd de gebruikelijke voorzorgsmaatregelen te nemen bij het rangschikken hunner gebouwen of ter bescherming van hun terrein. Uit den aard der zaak ging ik 't eerst naar de kleine blanke nederzetting. De menschen daar waren evenzoo onvoorbereid op onlusten, maar er was een geluk bij — er waren geen blanke vrouwen; de mannen leefden allen in een kleine groep bungalows binnen één ommuurd erf en aten in de kleine club.

Welnu, toen ik de missie bezocht, zag ik dadelijk, dat het meisje in geen enkel opzicht overdreven had; zij had zeer zeker dringend hulp noodig. Voor ik bij haar kwam, hoorde ik het heele droeve verhaal van het hoofd der missie. Hij trad heel gematigd op en verzocht mij al mijn invloed aan te wenden om haar er toe te brengen, dat zij deed wat zij van haar verlangden — kalm terug te keeren naar haar familie. Hij vertelde mij, dat zij allen diep onder den indruk waren van die heele ellendige geschiedenis, het meest nog doordat het meisje niet naar hun raad wou luisteren.

Zij wilde niet erkennen, dat zij zich misdragen had en weigerde beslist te doen wat haar geraden werd. Zij erkende hun goed recht om haar buiten de missie te zetten, maar zij tartte ze resoluut om haar te dwingen China te verlaten en beweerde, dat Macpherson vast en zeker zou komen en dan zou alles in orde komen. Het was blijkbaar een leelijke geschiedenis, Sternberg, en ik kon niet inzien, dat mijn komst er veel goed aan kon doen. Ik kan je niet zeggen hoe zeer ik tegen dat onderhoud opzag, want ik begreep, dat als ik haar de waarheid vertelde — en ik kon toch niet anders doen — dit haar weinig tot troost zou strekken; maar ik had mij dat onaangename vooruitzicht kunnen besparen. Dynamiet had haar vrouwen in hem niet kunnen schokken en de omzichtige manier waarop ik na lang nadenken de waarheid vertelde, was verloren moeite. Als hij leefde, zou hij komen, zoodra hij het briefje ontving waarvoor ik zorg gedragen had, dat het hem zou bereiken; de andere brieven moesten niet aan zijn adres bezorgd zijn geworden; en daarmee was alles gezegd.

(Wordt vervolgd)

FOTO-WEDSTRIJD

Ook dezen zomer stellen wij onze lezers in de gelegenheid deel te nemen aan den FOTO-WEDSTRIJD, door „BUI-TEN” uitgeschreven. Ditmaal vragen we foto's van schilderachtige plaatsen in binnen- en buitenland, door amateur-fotografen opgenomen. Ook typische objecten op folkloristisch gebied komen in aanmerking. De foto's moeten worden afgedrukt op glanzend papier: ieder formaat is welkom, mits de foto uiterst scherp is. Vergroo-tingen zijn buiten mededinging. Inzendingen uit Nederland worden ingewacht tot 1 October a.s.; inzendingen uit Europa tot 21 October, buiten Europa tot 15 December 1930.

Als eerste prijzen ter keuze van den winnaar worden uit-geleefd:

Mr. A. Loosjes. Torenmuziek in de Nederlanden.
Kazimierz Chledowski. Het Hof van Ferrara.
Gen. Maj. Fr. de Witt Huberts. Vreemde levens en raadsel-achtige gebeurtenissen.
P. te Wechel. Amiroë. Beelden uit het Dajaksche Volksleven.

Als tweede prijzen ter keuze van den winnaar worden uit-geleefd:

Jacob. Tulpen. Hare geschiedenis, beschrijving en behande-ling, bewerkt door E. Th. Witte, Hortulanus te Leiden.
Marie C. van Zeggelen. Een broederdienst uit 1815.
„ „ „ „ De Vrede van het Maerlandt.
„ „ „ „ De Hollandsche Vrouw in Indië.

De bekroonde foto's zullen in „BUI-TEN”, worden gepubli-ceed en worden gehonoreerd, resp. met f15.—, f10.—, f5.— voor de opname eener reproductie in „BUI-TEN”, terwijl uit de niet bekroonde een keuze zal worden gedaan (in overleg met de vervaardigers), welke met het gewone honorarium zullen worden betaald. Het negatief blijft in het bezit van den inzender.

Inzendingen moeten in een gesloten enveloppe, voorzien van het woord „Foto-wedstrijd”, gezonden worden aan de Administratie van „Buiten”, Rokin 72—76, Amsterdam.

1) Fan-tan is een Chineesch spel waarbij een aantal munten of fiches onder een kom worden gelegd en de spelers moeten raden hoeveel er overblijven, als het totaal door 4 wordt gedeeld.

2) Chineesche priester.

Foto Aug. F. W. Vogt

DE HOOFDINGANG VAN KASTEEL ZUILENSTEIN

LEERSUM

BEKEND zijn in ons land om hun natuurschoon Gelder's Veluwezoom en de heuvelrij, die van de Grebberg af zich door de provincie Utrecht voortzet tot in het Gooi. Geen wonder, dat deze streken uitgekozen zijn om buitenverblijven te stichten en het is aan deze omstandigheid te danken, dat plaatsen als Oosterbeek, Renkum, Doorn, Dribergen, Zeist wijd en zijd bekend zijn als schitterende villadorpen. ☞ Langs dien zoom en die heuvelrij loopt van Utrecht tot Arnhem de bekende straatweg, als deel van de door Napoleon indertijd aangelegde heerbaan van Duitsland tot diep in Noord-Holland. Wie dien weg passeert, komt ook door het dorpje Leersum, waarvoor we het in dit artikel wagen uw aandacht te vragen, die het om meer dan één reden verdient. Het is klein; telt nog geen 2000 zielen en is eerst in de laatste 25 jaren in tel en in trek gekomen. Aan die late ontwikkeling dankt het echter, dat de omgeving nog in vrijwel ongerepte natuurstaat verkeert en dat het juist een oord is voor een bezoek en verblijf van den natuurliefhebber, die er niet van houdt langs platgetreden wegen te gaan. ☞ Zijn naam is naar de meestwaarschijnlijke afleiding een verbastering van Lharasheim = woning of woonplaats van Lhara, die godin der wijsheid moet geweest zijn. Die Lhara zou ook de naamgeefster zijn geweest van Laren, Laarhoven, Leerbroek enz. en schijnt dus veel woonplaatsen in ons land gehad te hebben. ☞ Dit oude Lharasheim dan strekt zich in vrije bebouwing uit tusschen Doorn en Amerongen langs den straatweg, die hier dicht langs de heuvels loopt, zoodat men in vijf minuten zich te midden van mooie bosschen of uitgestrekte heidevelden bevindt. Juist hier bereiken die heuvels hun grootste hoogte en 't is van hun toppen, dat men de prachtigste vergezichten heeft. De heuvelrij wordt door eenige dwarsdalen doorsneden,

waar de heuvels met hun steile hellingen naast staan en waardoor men een sterk geaccidenteerd terrein verkrijgt, wat het landschapschoon verhoogt. Door „het gat van den berg” zooals het in den volksmond heet, ligt het diepe erosiedal, tusschen den Darthuizerberg en den Donderberg; waardoor de straatweg naar Amersfoort loopt, terwijl de Ginkelsche weg in 't oosten voert van Leersum naar Scherpenzeel. Over deze heuvelrij en deze dalen snijdend loopt de bekende wandelweg Amsterdam-Arnhem van den toeristenbond. Bij de inwijding van dezen weg werd het gedeelte tusschen Doorn en Amerongen als proefstuk geloopt, wel een bewijs, dat men hier het neusje van den zalm had. ☞ Van de heuveltoppen heeft men de schoonste vergezichten, naar 't Zuiden op den Rijn en de Betuwe, naar 't Noorden in de Geldersche vallei. Vlak voor U over den Rijn ligt de spitse toren van Maurik en in den horizon liggen de torens van Tiel, Buren, Zoelen, Wijk bij Duurstede. Noordwaarts ziet ge de Pyramide van Austerlitz, de lange Jan van Amersfoort en den toren van Scherpenzeel. 't Is een genot te dwalen over de heide of rustende op een heuveltop te genieten van de rustige geestig afsteekt tegen de Zuilensteinsche bosschen en met zijn witte huisjes, als k nerspeelgoed daar neergezet. Boven uw hoofd passeeren tal van meeuwen, die van de Leersumdolce farniente wordt niet gestoord door vreemde geluiden, reiken uw ooren, hoewel geen vijf minuten van den straatweg met zijn druk autoverkeer, wordt ge niet gehinderd door hun getoet. In de verte hoort ge af en toe het gerommel van den spoortrein op de lijn Arnhem—Utrecht of Amersfoort—Kesteren, juist genoeg om u de stilte rondom u intenser te

doen genieten. Rijk is de vogelwereld: de spechten, de koekeek, de Vlaamsche gaai, de vinken en meezen, de heihupper, de braamsluiper, de leeuwerikken, de boschduiven, te veel om op te noemen, bevolken de bosschen en de heide. Ook de nachtzwaluw komt hier voor.

In het voorjaar door de brem hier en daar geel gekleurd, in den zomer door de bloeiende erica met een paarsen gloed overtoegen, biedt de heide met zijn wolkenlucht er boven u een natuurgenoet, waarvan vooral in den avond met zijn lichtschakeeringen een niet te vergeten bekoring uitgaat. Wie van natuurhistorische studie houdt, vindt hier materiaal genoeg in de grindgraverijen, de leemgroeven, de zandverstuivingen, de zwerfblokken als de „Leersumsche kei”. Deze reuzenstein werd bij 't grindgraven ontbloot. Men trof een keldertje er onder aan met scherven van urnen. Jammer genoeg stortte dit door onoordeelkundige ontgraving in. Aan de heide sluiten zich de Zuilensteinsche en Ameronger bosschen aan, waarin vrije wandeling wordt toegestaan door den eigenaar graaf Bentinck, bewoner van 't kasteel Amerongen. Mooi zijn hierin de Engelenberg, het Wafelijzer en de koepel van Van Eyck, van welke hoge punten men een mooi uitzicht heeft op de Betuwe en 't dorp Amerongen. De wandeling voortzettend komt ge op de Amerongerheuvels, die aan de Oostzijde een prachtig uitzicht geven op de Geldersche vallei en Veenendaal. Loopt men den Ginkelschen weg een goed eind af of liever op en af, dan ziet men links de zandverstuivingen blinken. Hier speelt de wind zijn grillig spel met het onbegroeide zand, nu eens heuvels opwerpende, ze dan weer slechtende en het vlakke gedeelte rimpelende als een zacht door den wind bewogen watervlak. Nog iets verder liggen de Germaansche grafheuvels. Duidelijk is aan hun regelmatig spitsen vorm te zien, dat ze door menschenhanden zijn opgeworpen. In 1842 't laatst is er een van afgegraven. We dalen nu af in de Geldersche vallei, waar de

meerdere rijkdom aan water den grond dankbaarder maakt voor bewerking. Kleine boerderijtjes liggen in weilanden omgeven door elzenhout. De plantengroei is hier geheel anders: witte waterlelies, gentiaan, wilde orchideeën, zonnedauw, treffen we hier aan. ☞ Op den reeds genoemden Donderberg verheft zich de graftombe van Nellenstein, gesticht door een vroegeren bewoner van 't kasteel Broekhuizen. Voor eenige jaren is 't laatste lid dier familie hieronder bijgezet en is de grafkelder sedertdien gesloten. Het witte vierkante gebouw domineert door zijn hooge ligging het landschap. De Donderberg en de Lonboksche bosschen zijn gemeenteeigendom. Eerst onlangs zijn de laatste door de gemeente aangekocht, om als rust- en wandeloord te dienen en waarvan wij en ons nageslacht blijvend zullen kunnen genieten tot in lengte van dagen. Het oudste gedeelte van 't dorp wordt gevormd door de kerk, het hotel

DE WEG VAN LEERSUM NAAR AMERONGEN

„King William” en zijn omgeving. De kerk dateert uit de 13e eeuw, de toren is van circa 1500. Volgens de overlevering ontleent genoemd hotel zijn naam aan onzen stadhouderkoning Willem III, die bij een bezoek aan 't kasteel Zuilenstein hier zou overnacht hebben, toen hij de familie op 't kasteel niet thuis trof. Het lage gedeelte van Leersum, dat zich tot den Rijndijk uitstrekt, is het zoogenaamde Broek, dat doorsneden wordt door de Ameronger en Gooierwetering. Hier liggen tal van boerderijen. Een rondwandeling doet u genieten van 't bekoorlijke gezicht op 't dorp, de heuvelrij, de graftombe. Leersum is met Amerongen verbonden door een mooie beukenlaan, die een kwartier lang is. ☞ Gij bevindt U hier in, wat ik zou kunnen noemen, een feodale streek. Op Leersums grondgebied liggen de twee kasteelen Broekhuizen en Zuilenstein. Het eerste werd in de vorige eeuw door een brand verwoest, doch in neo-classieke stijl herbouwd. Reeds in 1294 wordt van Broeckhusen melding gemaakt. De eerste heeren van dit riddergoed hebben waar-

HOOFDSTRAAT IN LEERSUM

schijnlijk behoort tot het Geldersche geslacht Broeckhusen, dat zijn zetel had op 't roofslot Bijlaer bij Barneveld. In den loop der tijden is het in 't bezit geweest van de Gaasbeek's, de Culenborg's, van Taets van Meerten, van Oostrum. Ook bisschop David van Bourgondië heeft het als eigenaar gekend. In 1792 werd het getransporteerd aan Cornelis Jan van Nellenstein, wiens zoon Wouter Hendrik de graftombe op den Donderberg bouwde. Het behoort thans aan de familie Pauw van Wieldrecht. Dicht bij 't kasteel ligt het Spijk, dat vroeger in grachten gelegen heeft en dat volgens zijn naam een versterking geweest is, dienende bij de verdediging van het kasteel. Bij dit kasteel behooren de Darthuizerbosshen, waarin een mooie boschvijver ligt, Poederwijk genaamd. Van veel ouder vorm is Zuilenstein. Het behoorde oorspronkelijk aan 't geslacht der Zuilen's, een bekende Stichtsche adellijke familie. Het wapen: in rood drie zuilen, waarboven een barensteel met drie hangers, wijst hierop. We vonden, dat het in de 14e eeuw behoorde aan Wouter van Zuilen. Diens zoon Johan komt in 't bisschoppelijk leenregister als eigenaar voor. Toen stond dit leen ten name van „Johan van Zuilen, here Wouters sone als 't huis met synre hofstede die gheheten is Suilensteyne, gelegen in de kersspele van Amerongen ten Nederenghe". Achtereenvolgens behoorde het aan de geslachten Bevervoorde, van Seldeneck, van Nijenrode, van Reede tot Saesfeld, tot het in 1630 door stadhouder Frederik Hendrik werd gekocht. ☞ In 1640 werd eigenaar Jhr. Frederik, commandeur van Buren, die in 1672 sneuvelde tegen de Franschen en in de kerk te Leersum werd bijgezet. Tot 1830 bleef het in de familie van Nassau-Zuilenstein, waarna het in het bezit kwam van den graaf van Reede van Athlone. In 1897 ging het bij erfenis over aan den tegenwoordigen bezitter graaf van Aldenburg Bentinck, die behalve heer van Amerongen ook heer is van Leersum, Zuilenstein en Eck en Wiel. Van 1894—1901 woonde als huurder op 't kasteel J. M. W. v. d. Poorten Swartz, bekend als schrijver onder den schuilnaam Maarten Maartens. ☞ In onze omgeving liggen kasteel Amerongen, kasteel Maarsbergen, kasteel Sandenburg, kasteel Doorn, waar de vroegere keizer van Duitschland zich gevestigd heeft. Per fiets is aan te bevelen de zoogenaamde kasteelentocht, te maken over Neerlangbroek, waarbij men passeert Zuilenburg, Groenenstein, Walenburg, Lunenburg, Hinderstein, Weerdestein, Leeuwenburg, Hardenbroek en Sterkenburg.

H.

De viervoeters van Casa Canis

OPGEWONDEN joelen en dartelen ze langs mijn beenen, hun vreugde uitend in ostentatief gekef. Want het is tijd voor de morgenwandeling, voor den tocht over de uitgestrekte heide, waar het viervoetig drietal naar hartelust kan dollen en draven en die dienen moet om ons alle vier in conditie te houden. Hebben ze op de klok gekeken, dat ze plotseling, nu ik even mijn muts van den kapstok heb genomen, als razenden om me heen springen, de heele Casa Canis in opspraak brengend door hun onhebbelijke luidruchtigheid. Casa Canis, zoo hebben we Casa Cara herdoopt, als hulde aan de viervoetige bewoners, die overwegend in de meerderheid zijn. „Allo, Jim, Bob, Capi, een beetje bedaren als je blijft, is me dat een kabaal op den vroe-

gen ochtend". Bob, de stevige bull-dog, kijkt me zacht-verwijtend aan met zijn ironisch-menschelijken blik, waaruit zijn filosofen-ziel spreekt. „Maar vrouw, wat denk je wel van me. Zou ik daar onbesuisd en wild aan het stoeien gaan, zooals die baby van een Capi, of die wildebras van een Jim?" En hij trekt een gezicht van miskende deugd, van verdrukte onschuld, al twinkelt een oolijk lichtje in zijn donkere hondenkijkers. Ja, al wil hij het niet laten merken, het grieft Bob toch, dat hij zoo'n slechte reputatie bezit bij de schoolkinderen, die op klip-klap klepperende klompjes naar huis draven, van de slagers- en bakkersjongens op de fiets, of van den postbode, die allen het eenzame heidepad onbevreesd afgefietst komen, doch in de nabijheid van Casa Canis even benauwd kijken of „die lillikerd van een hond, dat enge beest" ook in de buurt is. En terwijl Jim en Capi woest keffend meehollen met de fiets aan den binnenkant van het omrasterde hek, tilt Bob nauwelijks den grijnzenden, zwaren kop, met den gedrongen neus van de korte, gespierde voorpooten omhoog.

Neen, grommig of kwaadaardig is Bob allerminst en het is dan ook een grievend onrecht, dat men hem aan doet, door op zijn weinig innemend uiterlijk af te gaan en daaruit zijn conclusies te trekken. Feitelijk is Bob een reuzegoerierd, een lobbess, die je wel binnenste-buiten zoudt kunnen keeren, ondanks zijn gezicht van ouden knorrepot. Maar sterk, dat hij is. Wanneer hij werkelijk eens boos zou worden, zou het er niet al te goed voor U uitzien. Zijn geheele bouw veraadt kracht en bewegelijkheid. De borst met de witte vlek is vooruitstekend en rond, de rug kort en strak, aan de schouders zeer breed, daar achter licht afdalend, om zich bij de lendenen weer wat te verheffen. Op zijn „karperug" is Bob wat trotsch. Hij weet, dat het een van zijn schoonheden is, evenals het belachelijke neusstompje en het fijne, korte, gladde haar, dat stevig tegen zijn honde-lichaam aan ligt. Wanneer eenmaal de slagersjongens en de schooljeugd ontdekt hebben, dat Bob geen „kwaje" is en alleen maar een souverain dédain voor hen heeft, beginnen ze hem te hoonen:

„Kiek es, wat een raar mormel, wat een paskwil van een hond". Bob hoort hen, het grieft Bob, maar nog eens zoo minachtend trekt hij zijn raar, maar raszuiver en dus mooi neusje op en kijkt me aan, met dat guitige twinkeltje in zijn wat puilende oogen. „Wat zijn ze weer dapper", knikken we elkander toe, „laat ze maar praten, ze weten niet beter". Want op de Derde Internationale Hondententoonstelling sloeg Bob wát een goed figuur en sindsdien kan hij de beleedigen, die het grove publiek hem aan doet wel vergeven. Hij heeft medelijden met zooveel domheid, wanneer men hem voor een caricatuur van een hond uitmaakt. Alsof hij niet juist een schoonheid was! Neen, hij is niet naijverig op Capi en Jim, die door onwetenden zooveel meer bewonderd en aangehaald worden! . . . Nu ja, het moge dan tegenover Bob onbillijk zijn, heel onverklaarbaar is het niet. Want Jim, de Belgische Herder mag zich laten zien. Hij is een zeer aristocratische hond met den deftigen kraag van rante haren in den nek en den flink gevederden staart. Maar aantrekkelijk is hij vooral door zijn mooie, intelligente, goudgeen brave hond, vrouw", of zoo iets. Jim vindt zich zelf nogal verdienstelijk. Soms tracht hij mijn gedachten te raden, wanneer hij vindt, dat ik te lang naar zijn zin met andere dingen bezig ben, met schrijven of lezen, wat hij voor een soort van

BOB, DE STEVIGE BULL-DOG

slapen schijnt te houden. Zijn levendige, schier onvermoeibare natuur begrijpt niets van dat lange stilzitten. Hij komt dan — voor zijn doen nadenkend — bij me staan en legt den rui- gen, verstandigen kop op mijn knie. De morgenwandeling van soms twee, drie uur, is vooral voor hem een tractatie. Het kan hem niets schelen of het mooi of leelijk weer is, of het koud is of warm. Hij heeft maling aan het weer. Als hij maar hollen kan. Plotseling, naar een zich zelf gesteld doel, voor iedereen onwaarneembaar. Om dan even plotseling te blijven stilstaan en, alsof er niets aan de hand was, weer galopperend terug te komen. Onvermoeibaar lijkt hij wel. Dan weer eens heël ver weg, als een stipje nog nauwelijks te zien, dan weer vlak bij, om daarna weer hinderlijk en lastig om me heen te draaien, als om te vragen, hem toch meer belangstelling te schenken. Jim schijnt een wonderlijke voorliefde te bezitten om zich cirkelgewijze te verplaatsen. Het duurt dan ook niet lang of ik struikel half en half over hem: „Kijk toch uit, Jim, je laat me haast vallen”, knor ik. Even staakt Jim zijn liefde- en vreugdebetuigingen en bewegen de gevoelige, nerveuse ooren vragend op en neer. Dan keft hij nog eens zoo hard en rent in reusachtige sprongen vroolijk weg, ver, ver de hei op, naar het onzichtbare doel, onderwijl happend en stoeiend met Capi, die ook van dolle spelletjes houdt, maar niet zoo lang mee draaft. Capi, ach ja, Capi, de Baby, de puppy! Hij was nog een twee maanden, toen ik hem op een druilerigen wintermiddag uit het mandje tilde, waarin hij gebracht werd. Zijn lange wit-zijden haar scheen geheel verhouding tot het rolronde lichaampje. „Een meef op pootjes”, plaagde men mij, toen het witte molletje zijn entree de chambre maakte. Capi's oogen hebben het me aangedaan. Zijn de blikken van Bob humoristisch-filosofisch, van Jim scherpzinnig en levendig, die van Capi getuigen van de meest roerende aan- hankelijkheid en trouw. Een wereld van toewijding spreekt eruit. „Mijn leven kun je krijgen, als het moet”, zeggen zijn lieve, zielvolle oogen. En hun leven aan den mensch gegeven, dat hebben zijn voorvaderen dan ook menigmaal gedaan. Want de Samojedenhond — en zoo een is Capi — hoort thuis in de groote vlakten en toendra's van Siberië en vertoont in groote overeenkomst met de Eskimohonden van Groenland, die niet alleen ter jacht gaan met hun baas, maar ook lasten trekken en zich in geval van nood offeren, om als voedsel te dienen. Wat zou de mensch in het hooge Noorden zijn, zonder den hond? Capi is zeer waaksch, ja, hij heeft alle goede eigen- schappen, die men maar van een hond kan verlangen. Om den trouwhartigen blik van zijn oogen gaven we hem den roerend-trouwen hond in Hector Malot's meesterwerk „Alleen op de Wereld” tot peetvader, al was deze dan een poedel. ☞ Er is geen spoor van jaloezie in Capi, althans niet tegenover den mensch, al wil ik niet beweren, dat hij altijd jegens zijn honden-collega's even zachtzinnig is. Jegens hen kan hij zelfs onverdraagzaam zijn, en dan is zijn jaloezie gauw opgewekt. O wee, wanneer ik Jim en Bob prijzend toespreek in zijn na- bijheid. Dadelijk komt de lange snuit zich in mijn hand nestelen en vragen om liefkozing. Nu, de anderen denken zeker: „Ca- pi is nog jong, nog niet veel meer dan een puppy, hij heeft wel recht op een extra knuffel- tje van de vrouw”. ☞ Maar Ca- pi is nu bijna volwassen. Zijn eerst zoo zijde-achtig haar voelt hard en borstelig aan, wanneer ik het liefkozing door mijn vin- gers laat glijden. En het arme dier heeft het gauw te warm in zijn Siberischen pels, wanneer hij zich, evenals Bob op de gloeiend-gestooftde plavuizen van het terrasje van Casa Ca- nis koesteren wil. Dan zoekt hij maar weer de koelte van het gras in de schaduw van de dicht- bebladerde lijsterbessen, en hapt speelsch naar een voorbij- schietende vlieg. ☞ „Kom jon- gens, Bob, Jim, Capi, ik heb jullie nu netjes voorgesteld, allo, op marsch”. MATTY VIGELIUS

JIM, DE BELGISCHE HERDER

HALL IN WURTTENBERG

(Vervolg)

A CHTER de breede, stroomende rivier ziet hij het staketsel van de oude stad oprijzen. Oude stem- mige huizen ziet hij weerspiegelen in het water, zij rijzen omhoog, rekken zich over en berghelling. Overblijfselen van oude burchtgebouwen, voor allerlei doel- einden in gebruik genomen, verbreken hier en daar de spitse warreling der daken en boven dit alles verheffen zich: de zware romaansche toren en het hooggeheven dak van de St. Michielskerk, de nuffige sierlijkheid van het raadhuistorientje, de zware driekant van „de Neubau”, daar- achter leeft vroolijk het licht bewegend groen van ge- boomte, de teere verte der bergen en de ijllheid van een lente- hemel. De geluiden uit de stad maken de prille lucht melo- disch, helle kinderstemmetjes zoeken uitweg tusschen het kreunen en knarsen van zwaarbeladen wagens door. Het lied van een zaagmachine teekent zich af, in een smederij wordt

CAPI, DE SAMOJED

hevig op het aambeeld geslagen. Een auto ronkt en het vbreeren van een bezige stofzuiger overstemt het zwakke neuriën van vogels. ☒ Dan zingt eensklaps een torenklok over alles heen. ☒ Van het eilandje voert een oude stenen brug onmiddellijk tot het hart van het stadje. Langs kronkelende, stijgende straatjes, langs trapjes, die aan het geheel iets geven van een „binnenhuis” in plaats van „buitenshuis”, bereikt men spoedig als door donkere gangen met bovenlicht de wijde, overlichte openheid van de markt. Als een groot sierlijk meubel, met beeldhouwwerk en draaiwerk, met de verfijning van ijl smeedwerk staat eenigszins terzijde het barocke stadhuis, daartegenover troont op een heuvel de geweldige St. Michielskerk met haar zwaren, eerwaardigen, en toch teederen toren. Doch vooreerst hebben wij slechts oog en belangstelling voor het geheel van de marktplaats, met haar verrassende geslotenheid, die toch wijsch is door de harmonie harer verhoudingen en door de onopzettelijkheid waarmee het verkeer uit de straten — die zooals dat in alle middeleeuwsche steden het geval is in haar hoeken uitmonden — in haar uitvloeit. Daarna vallen ons op velerlei gevels van oude patricierhuizen, waaronder ook de trapgevels van pronkzieke woningen uit het tijdperk der barocke bouwkunst en kleinere kostbaarheden als de gotische „Pranger” en de „Fischbrunnen”, een bron in het jaar 1509 gebouwd; de vergaarbak voor het water is tegen den wand van een terras opgetrokken, de uitlaten worden gevormd door de bekken van drie angstwekkende beesten, deelen van een drietal beeldhouwwerk in reliëf, zoo gehouwen dat gedeelten van de figuren vrij sterk uit den wand naar voren springen. Het zijn de beelden van: Simson die den Leeuw temt, Michael die met een lans den draak doorboort en St. Georg die met zijn zwaard een monster verslaat. ☒ Dan heffen wij onze oogen op naar de machtige St. Michielskerk, die hooggeheven op een heuvel, heilig troont boven de wijheid van een wijsch opgetrokken trapbordes en alles overheerscht. In 1156 werd de oudste kerk die op deze plaats werd gebouwd gewijd door den bisschop van Würzburg. Toen deze kerk reeds in 1427 veel te kleins bleek voor de steeds groeiende stad werd zij grootendeels afgebroken, doch de toren bleef staan en zoo is de romaansche toren van het gebouw het

Foto Württ-Bildstelle

DE JOSENTOREN TE HALL

oudste gedeelte. De vier onderste verdiepingen van den toren zijn zuiver romaansch, fijne vlakversieringen vormen de scheiding van verdieping naar verdieping, prachtig zijn de ramen in de breede muren gebouwd, een ronde boog geeft door den toren ingang tot de kerk. Nadat in 1539 het koor met zijn hoog dak voltooid was meende men den toren te moeten verhoogen, oorspronkelijk geschiedde dat door een lichten bouw van vakwerk op te trekken, doch reeds in 1573 werd deze bouw door een steenen samenstel van twee achthoekige verdiepingen vervangen. Binnen vangt de wijheid van drie breede schepen onzen blik, de schepen zijn even breed, de pijlers die hen scheiden zijn dun en sierlijk, door hooge drievleugelige vensters stroomt een zee van bont licht naar binnen; belangrijk hooger dan de schepen is het koor opgebouwd, daardoor ontstaat een wijd, haast hemelsch gezicht dat den blik geboeid houdt. Men voelt dat een sterke overtuiging hen²⁾ die deze kerk ontwierpen en bouwden stuwde. Het koor is omgeven door een krans van zeven kapellen, die vele kunstwerken bevatten. Te ver zou het voeren alle bijzonderheden die de kerk bevat op te sommen doch vermelding dienen enkele muurschilderingen te welken uit der oude kerk overbleven, in het zuidelijk schip: het heilige graf; het kruisafereel boven het hoogaltaar met den meer dan levensgrooten Christus (een werk toegeschreven aan den Ulmer meester Michael Ehrhardt; het sacramenthuisje, een doopvont uit 1405, gebrandschilderd glas uit de 15de en 16de eeuw en onder de vele schilderijen de beeltenis van een jonge vrouw, die zacht en toch ietwat spottend op ons schijnt neer te zien. Het is de afbeelding van een der vrouwen uit het geslacht der Bonhöffer dat later naar Holland trok en welker leden daar als goudsmiden bekend werden. ☒ Ook de andere voortreffelijke kunstwerken van beteekenis, bevatten vele bezienswaardigheden behooren behalve het raadhuis, dat in 1730 gesticht werd ter vervanging van het in 1728 door den brand verwoeste stadhuis en dat veel kunstwerken bevat, verschillende burgerhuizen en koopmanshuizen, waarvan wij

1) Meester Koenraad van Nürnberg en Nicolaas Eseler. 2) De St. Catharina-kerk, de St. Urbanuskerk, de St. Johanneskerk.

Foto Württ-Bildstelle

KERKSTRAAT MET OUDE HUISJES TE HALL

Foto Württ-Bildstelle

RENAISSANCEHUIS TE HALL

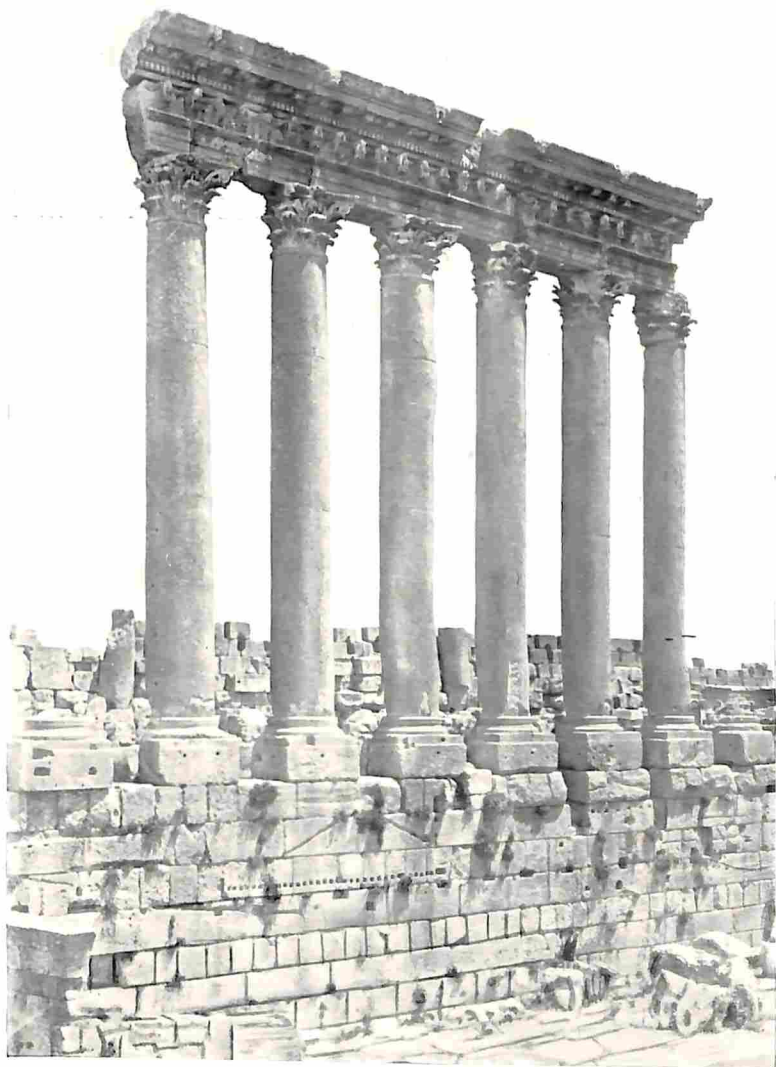
korthedshalve alleen het „Renaissancehaus”, waarin de verzameling van de geschiedkundige vereeniging van de stad is ondergebracht, willen noemen; voorts in de „Untere Herrengasse” de Keckenburg, het eenige overblijfsel van de zeven, eens binnen de stad gelegen, adellijke burchten; de Henckersbrücke, de eenige brug waarover voertuigen de stad kunnen bereiken en de resten van de oude verdedigingswerken, vierkante stevige torens, romantisch begroeide muurpartijen, enz., en ten slotte „De Neubau”. Zoo is Hall gegroeid tot een schoone eenheid van bouwwerken uit verschillende stijlperioden. Het middeleeuwsch karakter bleef het zuiverst bewaard in het stadsgedeelte ten zuiden van de St. Michielskerk gelegen. Daar vindt men enge, stijgende steegjes, hoekige hofjes en verborgen pleintjes waarin en waarover het licht vreemd en gebroken valt. Hooge gevelhuizen staan er dicht naast elkander, lieve inkijkjes verrassen er den zwerver. Zwarte huizen van steen verschuilen er zich in een beschermende schemering waardoor de menschen langzaam tijgen. Twee blonde kinderen spelen er met een jonge kat, op een plaatsje waar geel de zonneschijn valt, over een muur reikt een bloeiende heester zijn lichte dracht omhoog. Verder in de stad die opener ligt voor de geurige lente vindt men naast middeleeuwsche huisjes, met nog eenigszins landelijk karakter, „Holzfachwerkbauten”, renaissance huizen en woningen uit den rijken tijd der Barock. Uithangborden, ijzeren smeedwerk, gekleurd snijwerk in balken en binten, gebeeldhouwde poorten en deuren, bloemen en beesten, slingers en linten uitgehouwen in den harden steen ontmoet men er herhaaldelijk. Bloemdragende heesters, een enkele bloesemende vruchtboom en veelvuldig de groene bewegende van jong loover verrassen tusschen en over oude muren Uw blik. Wagens dreunen over de straten, fel valt het zonlicht op de glanzende lijven der paarden, een auto vaart ons behoedzaam voorbij, zijn claxon schalt over de teedere geluiden der werkende menschen heen. Lager, nabij de rivier, spiegelt zich een huizenreeks, muurtjes, loover en bloemen in het rustige water en de wind draagt de geur van de berggewassen zachtens naar ons toe. Dan verlaten wij de stad om de omgeving met haar vele bezienswaardigheden op te zoeken, waaronder het slot „Gross-Comburg” een eerste plaats inneemt.

L. W. THEODOOR

Verhalen uit het oude dorp

(Vervolg)

ZIJ waren goede vrienden, die twee en zij rookten samen menige pijp op de neergelaten ophaalbrug, in gesprek over de politieke en critieke toestanden. In het kasteel werd namelijk in 't geheel niet gerookt: „Dat kwam niet te pas”, vond de Barones, eene Française van hooge geboorte, die nog al précieux was uitgevallen. Daarom stonden in het poortvertrek steeds een batterij gestopte lange Gouwe-naars gereed tot aanvuren, om te dienen voor den Baron en de voorbijgangers, die hij een praatje en een goede pijp tabak waardig keurde. Zoo had de Baron den ganschen lieven dag van 18 Juni 1813 op de brug staan rooken, de eene pijp na de andere en had geen tijd gehad voor eten of drinken: „Dat kon wachten!” gaf hij ten bescheid aan de bedienden, die namens „Mevrouw de Barones” hem kwamen verzoeken, aan den maaltijd te komen. Want zijn scherpe oor beluisterde het kanon, dat dreunde in de verte en pas in den vallenden avond klopte hij, met een zucht van verlichting, de laatste asch op de brugleuning uit en blies die daarna zorgvuldig in de gracht, waarop hij naar binnen ging, om als zijn overtuiging uit te spreken, dat de Franschman het had verloren. Had hij niet aan de afnemende kracht van het kanongebulder vernomen, dat de strijd zich naar het zuiden verplaatste? Een ander maal, dat hij zoo stond te rooken, kwam een arm boertje met een kar plaggen den weg langs gevaren. Hortend en stootend trok het „oske met uiërs” den zwaren last door den slechten weg, tot ten slotte een diepe kuil, waarin een der wielen verzeild raakte, het zaakje tot stilstand bracht. De krachten van mensch en beest samen waren niet in staat, dezen weerstand te overwinnen. Goede raad was duur! Maar de Baron, die het eerst eens had aangekeken, bracht redding. Hij ging achter de kar staan, pakte deze bij de toten en riep het boertje toe: „Zeg maar ju!” terwijl hij tevens de kar uit de modder beurde, die zoo met vereende krachten weer vlot kwam. Het kostte den sterken man een breuk, die zijn leven verkortte maar de reputatie van zijn kracht en

DE ZES ZUILEN VAN DEN JUPITERTEMPEL TE BAALBEK

goedheid belangrijk verhoogde. ☼ Was het wonder, dat deze de vader was van een paar sterke kinderen? ☼ Niet minder droeg zijn strijd tegen al wat spook of booze geest werd genoemd, welke verschijnselen in de bijgeloovige bevolking menig aanhanger en verdediger vonden, bij tot eerbied en ontzag. Het was zijn sport, deze belagers van het mensdom onversaagd te lijf te gaan en — al heeft het hem menige koude nachtwake en ettelijke natte pakken gekost — de uitroeiing van het bijgeloof is zeker niet in geringe mate het gevolg geweest van zijn optreden. ☼ Een oud boertje, die op een afgelegen hoefje woonde, kwam zijn vrouw te verliezen en de man, die daags als arbeider in de bosschen ging werken en zijn kleine kinderen niet onbewaakt alleen kon laten, huurde een meid, om voor de kinderen en het huishouden te zorgen. Toen een jaar daarna zijn ouders waren gestorven en hij door erfenis in wat beteren doen was geraakt, scheen het, of een booze geest zijn deel kwam opeischen van de nalatenschap: een paar maal fluisterde een geheimzinnige stem in donker den huiswaarts keerenden man reeds een bedreiging toe, als hij niet een sommetje wilde brengen bij den voet van den ouden den bij het kerkhof, maar ons boertje liet zich zoo maar niet intimideeren! Daarna vielen er steenen door den schoorsteen in den haard en toen ook deze teekenen niet het gewenschte gevolg hadden moesten de ruiten het ontgelden en zelfs vond onze goede man eenmaal zijn varkentje heelemaal zwartgeverfd in het kot, ofschoon daar den vorigen avond bij het voeren nog niets van te zien was geweest! ☼ De burens begonnen er over te praten en de meid verklaarde, dat ze voor al het geld ter wereld niet langer wou blijven, met de kans haar ziel en zaligheid te verspelen. Ten slotte kwam het geval den Baron ter oore. Zonder den geplaagden man in te lichten, betrok hij de wacht in de nabijheid van het erf, maar ofschoon hij er eenige nachten zijn rust aan opofferde, kreeg hij geen voeling met den vijand. ☼ Na de vergeefsche nachtwaken, bedacht hij, handelend op te treden en voorzag zich, bij het betrekken van zijn post, van eenige flinke steenen, waarvan hij er enkele juist op het spookuur, in den schoorsteen wist te mikken. Eenige oogenblikken later kwam de meid krijschend en jammerend het huis uitgesneld: zij was zoo verschrikt, dat zij nu heelemaal niet meer daarin durfde terugkeeren, wat de boer ook mocht in het midden brengen. De dader van dit spookbedrijf bleef als geheim toeschouwer getuige van een en ander en vernam, den volgenden dag terloops eens informeerend, dat de meid werkelijk haar vertrek geen uur had uitgesteld en, o wonder! het spooke sinds dien niet meer ☼ Een ander maal was het een moerasspook, dat de aandacht op zich vestigde, toen de bewoner van een huisje, dat wat eenzaam bij een ven aan den weg lag, zijn vader in een ander dorp was gaan begraven en vrouw en kinders 's nachts had alleen gelaten. Toen klonk er een jammerlijk geschreeuw uit het ven, waardoor de vrouw het huis uit werd gelokt en daar duidelijk verstond, hoe iemand riep: „O, vrouw, kom gauw! kom gauw, gauw!” En deze, beangst geworden, dat er misschien iemand te water was geraakt, was langs den kant van het moeras gaan zoeken. Ze had de stem nog een paar maal gehoord, maar niets gevonden en was ten slotte onverrichter zake weer naar huis en naar bed gegaan. Maar nauwelijks onder de wol, had weer het angstig geschreeuw weerklonken en haar weer naar buiten geroepen. En nogmaals had ze gespeurd en gezocht, biddend dat geen kwaad mocht gebeuren en geen ongeluk! Maar met niet meer gevolg dan de eerste maal. Gelukkig bleek haar man niets overkomen te zijn, want het laat zich begrijpen, dat zij zich daarover niet geringe zorg had gemaakt! ☼ Ook nadat deze veilig weer thuis was teruggekeerd, hoorden de goede lieden 's nachts herhaaldelijk den roep weergalmen en ook

voorbijgangers konden getuigen, dat het geen loos alarm was. ☼ Toen trok op een regenachtigen nacht de Baron er op uit, gewapend met geweer en pistool en in den vroegen morgen kon hij het spook in den vorm van een doodgeschoten kat, ter ruststelling van de beangste lieden, aan hen overleveren. ☼ Een ander maal werd een grappige boerenzoon, die zijn burens wilde plagen of een landlooper, wien het misschien om eens wilde plagen of een landlooper, wien het misschien om eens wraakneming te doen was, omdat de huisdeur hem voor den neus gesloten werd, het slachtoffer van zijn eigen grap en moest met een stevig pak slaag zijn streken bezuren.

J. L. A. KREMER

BAALBEK

HET MYSTERIE DER SCHOONHEID

LE silence est le seul langage de l'homme quand, ce qu'il éprouve, dépasse la mesure ordinaire de ses impressions. Nous restâmes muets à contempler ces six colonnes et à mesurer de l'oeil leur diamètre, leur élévation, et l'admirable sculpture de leurs architraves et de leurs corniches. . . . Elles se perdaient dans le ciel bleu du désert comme un autel aerien pour le sacrifice des géants. . . . (Lamartine.) ☼ De fransche dichter heeft het goed gezegd, en velen hebben hem bovenstaande woorden nagesproken, toen zij, in de diepste bewondering voor al dit schoone neergezeten, de louterende kracht der stilte hebben gevoeld en begrepen. De louterende kracht der stilte door geen menschenvoet ontwijfd, en die uitgaat van den aanblik dezer zuilen, een samenvoegsel van drie geweldige brokken, rustende op een voetstuk zóó hoog, dat de mensch vruchteloos tracht met de vingertoppen der uitgestrekte hand den bovenkant te bereiken. De zuilen zelf . . . de consoles uit acanthusblaren, waarop kleine leeuwen- en stierenfiguren, en gansch boven geweldige leeuwenkoppen met wijddopen gesperde kaken, die voor waterafvoer schijnen te hebben gediend . . . waar is de pen die den euvelen moed zou hebben ook maar te willen trachten al dit onnoemelijk schoone onder woorden te brengen? ☼ Want het zoude immers niet anders dan een ontwijding van iets héél moois en iets héél teers zijn een beschrijving te willen geven van den indruk die den bezoeker bevangt, wanneer hij daar plotseling voor den zoekenden blik deze twintig meter hooge zuilen rijzen ziet, waarover het licht van den stralenden dag ieder oogenblik weer een andere tint te gieten weet. ☼ Want grijpt het niet waarachtige schoone hart vermag te verstaan en te voelen? ☼ Deze tempel, aan Jupiter gewijd deze zes zuilen, de eenige overblijfselen van de eertijds vier en vijftig machtige kolommen, die het Godshuis omgaven, waarin duizenden en nog eens duizenden hun zorgen en nooden, hun smarten en kommer, smeekend en hopen de bewonderende blik deze machtige werken der ouden afdoenplaats zonder een gevoel van nameloozen weemoed verlaten heeft ☼ Een dichter heeft eens deze zuilen met haar fraai mij in den beginne verwonderlijk voor, maar toen ik er eenige keeren was geweest, toen ik door deze gaarden der herinering en overlevering had gedooled en gedwaald, toen ik ze had gezien in het licht van den stralenden uchtend, in het licht van den in zonneglans bevenden middag, en toen ik ze had bewonderd bij de laatste stralen der zinkende zon, ja toen eerst kon ik mij dat schijnbaar zoo stout geteekend beeld ten vólle begrijpen. ☼ Maar . . . zeker heeft deze diep voelende geest niet het oog gehad op vrouwen in de lente van het leven, zeker niet heeft hij bedoeld menschen in die pe-

DE RONDGEBOUWDE TEMPEL VAN VENUS TE BAALBEK

riode, waarin het al in ons schuimt en bruist, zeker niet heeft hij bedoeld dien tijd van worstelen en vechten om uit den overvloed van niet doorwerkte gedachten en onvolgroeide indrukken die ons als jonge menschen bestormen en overweldigen, het goede en juiste te kiezen, maar veeleer moet het in zijn bedoeling hebben gelegen den mensch te schilderen in den herfst van het leven, wanneer daar instee van overmoed kalm overleg, instee van bruisende levenskracht rust, instee van een altijd weer opnieuw zoeken en tasten, bezonnenheid, vrede en welbewust weten gekomen is

En ja, zóó is dan ook hier, waar het al gratie en bevalligheid is, dit beeld te verstaan. Diezelfde rust, diezelfde kracht — in schoonheid geboren — diezelfde invloed ten goede, die allen die met haar in aanraking komen tot levenswinst wordt, dit alles gaat óók van deze harmonische zuilen uit. Innerlijk verrijkt gaat men van hier, innerlijk sterker, krachtiger, innerlijk beter óók, wendt men zich af van dit, wat geheimen verbergt, die de sterfelijke mensch nimmer ontraadselen kan

Ik vroeg mij af, of het eigenlijk niet te betreuren is, dat men hier zoo betrekkelijk weinig anders dan brokstukken vindt, maar ik geloof, dat hier voor klagen geen plaats mag zijn. Want mij wil het schijnen alsof juist deze schots en scheef verspreide overblijfselen een nóg veel machtiger taal tot ons spreken, dan wanneer dit alles ordelijk gerangschikt zou zijn. Ook in een zekere wanorde kan een zoo intense bekoring verscholen zijn

Just omdat de hand des menschen hier niet regelend heeft ingegrepen waar de natuur haar rechten ongeschonden meende te moeten bewaren

Toen ik ophet balcon van mijn kamer stond, streken op de kapiteelen twee geweldige roofvogels neer. Zij schenen mij daar te hooren, deel uit te moeten maken van dat machtige geheel, dat sinds eeuwen her van der ouden roem en glorie getuigde.

En toen zij plots de breede vlerken breidden en wegviecten in de strakgespannen lucht die vol paars en oranje stond, toen scheen het mij, als waren ook zij door de wondere kracht van dit koude marmer tot daadwerkelijk leven gewekt, alsof ook zij zich niet aan dien invloed konden onttrekken die deze monumenten op ieder wezen uitoefenen, dat met leven begiftigd, met gevoel begenadigd werd

En ik schreef in mijn dagboek: „Deze korynthische zuilen van Baalbek schijnen mij lang en ernstig na te denken. Ik bleef hier drie dagen, alleen met mijzelf en mijn eigen gedachten. Ik dwaalde er rond, toen het licht van den dag het al overgoot met een rossigen gloed, ik dwaalde er rond, toen hen des middags een waas van het wonderste mat overtoog, ik dwaalde er óók, toen de laatste stralen der stervende zon deze marmere reuzen met een paarsen glans overgleden. En altijd was het weer anders, en altijd ook was het weer even aangrijpend. En mij was het alsof, wanneer de zon dit met heur goudene gloed overtoog, een sinds lang gestorven Godheid éven de geloken oogen opsloeg, om ze daarna, van bevrediging verzadigd, glimlachend weer te sluiten

Dr. C. DE MAREES VAN SWINDEREN

Ieder vindt wel een beschermer, maar wie vindt een oprecht vriend?

De doolhof der dwaasheid

DOOR RALPH SPRINGER

33)

JE vecht tegen menschen en ze worden honden. Want ik heb de Hond-Rug Warners duidelijk gehoord. Je begraaft doode vrienden en je ontmoet hun geesten. En even later begraven ze weer hun geesten en zijzelfen rijden je in auto's voorbij. Zeg nou eens kort en goed je oordeel over de kansen van onze onderneming, Watson". „Ik heb honger, Joris Jochem. En als ik gegeten heb, doe ik een dutje, al sleep je al je dooie en levende vrienden erbij, om me met hún namen uit te schelden". Percy Ramswood riep hun vroolijk welkom toe. En zijn vrouw informeerde waar zij vandaan kwamen, of ze een verre reis hadden gemaakt en of ze vroeger in deze streek waren geweest. Het echtpaar scheen hen absoluut niet meer te kennen en zich niets van het voorgevallene gedurende de laatste dagen te herinneren. Oom Karel had té veel honger om zich erover te verwonderen en at sneller dan de spijzen werden opgediend. Joris Jochem was echter zoo verbaasd over het vreemde gedrag en de blijkbare onwetendheid der

lieden, dat hij het eten vergat. Zoodat Oom Karel zich ook met zijn porties moest bemoeien. „Dus U hebt nog nooit van Ben Bighead en Langen Archibald gehoord?" vroeg de detective, ten hoogste verbaasd. „Nooit. Wat zijn dat voor lui? Veehandelaars?" „Veehandelaars? Roovers, dieven, inbrekers en brandstapelstichters zijn ze!" galmde Joris Jochem, verontwaardigd.

„Heere wat veel tegelijk!" riep vrouw Ramswood en sloeg de handen in elkaar van verbazing. „Zijn ze vrienden van U?" „Vrienden? Vijanden! Bloedsvijanden, doodsvijanden, beroepsvijanden". „Concurrenten dus?" vroeg vrouw Ramswood, glimlachend. „Waar ziet U ons dan wel voor aan? Wij zijn detectieven!" „Och, kom", antwoordde de waardin goedgehartig. „Daar ziet U heelemaal niet naar uit". „Hoezóó?" vroeg Joris Jochem, visschend naar een complimentje. „Och, dat weet ik nou zoo precies niet. Je zult er misschien óók wel fatsoenlijke en rechtschapen menschen onder hebben, maar wat je in den regel van ze leest is niet veel bizonders". „Hoe bedoelt U dat?" „Nou ja, altijd dat zwalken bij nacht en ontij door de wereld en over daken en door riolen en zoo. Ze leeren er niet veel goeds mee en ik geloof niet dat één familie trotsch op hen is". „Maar wij bestrijden immers de misdadigers!" riep Joris Jochem vol gloed. „Wou U dat gebroed dan maar laten rondloopen?" „Och, kom nou, allemaal handen op één buik. Heb je ooit van je leven gehoord dat er één detective arm gestorven is? O, ik dacht maar. Nee hoor, U hebt een veel te fatsoenlijk en Joris Goedbloedgezicht om je met dat schorremorrie op één lijn te stellen. Ga maar eens lekker slapen, dan vergeet je al die narigheid wel. Kijk eens, je kameraad is van gulzigheid in slaap gevallen. Zijn vrouw bakt en braadt zeker altijd met bronwater, zóó dun en schraal ziet hij er uit". Percy Ramswood hielp den detective zijn Watson naar bed te dragen. Toen Joris Jochem zich eindelijk ook uitstreckte hoorde hij iets onder zijn kussen kraken.

DE RESTEN VAN DEN BACCHUSTEMPEL TE BAALBEK

„Een helsche machine”, prevelde hij en stond voorzichtig op. Hij draaide het licht aan en lichtte onder doodsangsten zijn kussen op. Er lag een krant onder, waarin een advertentie met blauw potlood was aangestreept. Met veel moeite en onder klimmende verbazing stamelde Joris Jochem luid:

B NK IEVE ! O GELE !
Koor driers bij mergissing
veegenomen, uit een pension in Bethnal
Green kier voffers, binhoudend ankpapier,
Ind en guweelen wer taarde man 20 villioen.
Inlichtingen persoonlijk te bekomen, elken
ochtend tusschen 10 en 11 ure op den hoek van
West Ferry Road en Glengall Road, Poplar.

LORIS LOCHEM is in JONDEN !

Hij schudde zijn dik, rood hoofd zóó dikwijls en zóó sterk, tot het hem pijn deed. Hij had van zijn leven vele geheimschriften ontcijferd; menige misdaad had hij opgespoord, menigen schurk zijn straf doen bekomen, door het lezen van schijnbaar onleesbare krabbels. Maar een, zóó geheimzinnig geheimschrift als dit, had hij nog nooit onder de oogen gehad. Dus stormde hij Oom Karel's kamer binnen, met de krant in zijn hand. „Watson, Watson!” galmde hij, „ik heb een gewichtig document gevonden! B-nk-ieve! Ontwaak, speurbroeder! Hier steekt een afgrijselijk mysterie achter”. Maar Oom Karel bewoog zich zelfs niet. Op den tast schudde Joris Jochem hem door elkaar. Er viel iets, rinkelde kletterde. „Hij is dood!” gilde

de detective. „Ik heb een schot hooren rinkelen en hij beweegt zich niet meer! Dood!” Bevend draaide hij den lichtschakelaar om. Voor Oom Karel's bed lag een whiskeyflesch aan scherven. Maar er was zelfs geen druppel uitgevloeid. De oude man had haar zorgvuldig leeggedronken, vóór hij ging slapen.

NEGEN-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK

DE VERMOMMING VAN JACK EN BILL

Toen zij Glasgow uitreden gingen de chauffeurs John en Henry meteen om het hardst spurten. De eerste bestuurde de groote reisauto waarin de jonge meisjes, met het kamermeisje Daisy en mistress Smith, de huishoudster, zaten. In den anderen wagen zaten de heer Van Nuchteren, Jack Munnik en Bill Bully. „Kalm wat”, maande de oude Peter aan, toen Henry de grootste versnelling inschakelde. „Als de jonge dames een ongeluk willen oploopen, hoef je mij haar lot nog niet te doen deelen. Ik wil nog een poosje leven”. „Als we hem niet in het oog houden, zijn we hem kwijt vóór je het weet, in dit heuvelland”, antwoordde de jonge chauffeur, spijtig. „Laat John maar voortrazen”, zei de heer Van Nuchteren vriendelijk. „Als-ie bemerkt dat je hem laat schieten, bindt hij ook wel gauw genoeg in. Als we maar vóór de avond invalt aan Dundeeshire zijn”. Ten westen van Dundee, op den eersten kam van het Crampiangebte,

lag het kasteel Dundeeshire, eenige jaren geleden door den heer Van Nuchteren van een Schotschen baronet gekocht. Dat was het doel der reis. „Ik laat me hangen als ik weet wat ik in dat Schotsche hoogland moet doen”, mopperde Bill Bully wrevelig. „Je wilt toch zeker geen bergboeren van ons maken, mijnheer Van Nuchteren. Vertel me toch eindelijk eens waarvoor die dolle reis noodig is”. „Vertel mij eens waarom jij drie dagen geleden niet op slag naar Londen terug reisde, om je vrienden in Poplar te ontmoeten, Bill. Je had immers een spoorboekje en niemand hield je tegen”. „Ik ga naar Poplar als ik het wil”, bromde de jonge inbreker gebelgd. „Denk je dat ik lust heb door een stel idiote volgelingen van Joris Jochem te worden opgepakt”. „En in plaats mij dankbaar te zijn dat ik je van hem heb verlost, mopper je voortdurend tegen mij”, zei de oude Peter vriendelijk. „Zit je nu werkelijk liever in de gevangenis dan in een kasteel in Schotland?” „Maar waar bemoeit U je eigenlijk mee? Ik vraag immers óók niet hoe U aan je miljoenen bent gekomen. Laat mij de mijne dan óók verdienen hoé en wáár ik wil”. „Ik heb een beetje gespeculeerd op de goedge-

loovigheid van effecten en aandeelenkoopers”, zei de oude Peter, vergenoegd glimlachend. „En wij hebben gespeculeerd op het misplaatst vertrouwen in de sterkte van kluis-sloten,” mompelde Jack Munnik. „Ik zie dus niet in, waarom je beter zou zijn dan wij”. „Ik zie het óók niet in”, gaf de oude Peter goedmoedelijk toe. „Maar als ze jou om je speculatie pakken, dan ga je de doos in, terwijl mijn portret af en toe in geïllustreerde bladen staat als dat

Foto Wilsc

NOORSCHER BLOEMENWEELE

van een succesvol zakenman. Overigens blijf ik niet eeuwig leven”. „Je ziet er anders uit of je er wél zin in hebt”, mopperde Jack Munnik. „Maar wat bedoelt U daarmee?” „Ik liet mijn nichtje Leni uit Amsterdam over komen om mijn ouden dag op te vroolijken . . .” „Naar mijn zin ben je van jezelf al véél te vroolijk”, viel Bill uit. „ . . . En om haar mijn geld na te laten, dat ik niet kan meenemen, als magere Hein me haalt”, voleindde de oude Peter. „Voor mijn part mag je nog dertig jaar je streken uitspelen, als je het ons niet lastig maakt”, bromde de jonge Jack Munnik, niet onvriendelijk. „Denk je soms dat het pad van een opgejaagden inbreker over rozen gaat?” „Dank je wel jongen”, zei de heer Van Nuchteren, hartelijk. „Ik weet dat je het werkelijk meent, zoo goed als ik weet dat jullie in je hart goede jongens zijt. Daarom heb ik een plannetje, om je voor goed uit de benauwdheid te redden en jullie een nieuwe levenskans te geven. Jullie moet list tegen list aanwenden”. „Zwijg stil, alsjeblieft, met je listen. Door al die listigheden zijn we van den regen in den drop gekomen. Denk je soms dat die Joris Jochem ons gunstig gestemd zal zijn, nu je hem die poets met die imitatie-roovers hebt gebakken?” „Nee, waarschijnlijk niet; eerder het tegendeel. Maar daarom moet jullie een radicale verandering ondergaan. In één woord, jullie moet je vermommen”.

(Wordt vervolgd)